

İLKE KARARI**Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığından:**

Toplantı Tarihi ve Sayısı : 01.07.2022 - 38
Karar Tarihi ve Sayısı : 01.07.2022 - 117

Toplantı Yeri
ANKARA

**TABIAT VARLIğI OLARAK BELİRLENECEK ANIT AĞAÇLARIN TESPİTİNE
İLİŐKİN İLKE KARARI**

2863 Sayılı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile 19.07.2012 tarih ve 28358 sayılı Resmî gazetede yayımlanan Korunan Alanların Tespit Tescil ve Onayına İliŐkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik çerçevesince anıt ağaçların tespit edilmesine yönelik hususlar aŐağıdaki Şekilde belirlenmiŐtir:

GeçmiŐ ile günümüz, günümüz ile gelecek arasında köprü kurabilecek uzunlukta doğal ömre sahip olan ağaçlardan yaş, gövde çapı, tepe çapı ve boy itibariyle kendi türünün alıŐılagelmiŐ ölçülerinin çok üzerindeki boyutlara ulaŐan; ya da, yöre tarihinde, mistik kùltüründe ve folklorunda özel yeri bulunan ağaç ve bazı ağaç formundaki çalı türlerinin anıt ağaç olarak tanımlanmasına.

A- ANIT AĞAÇLARIN SINIFLANDIRILMASI

- Kùltürel Anıt Ağaçlar:** Yöre kùltüründe olumlu veya olumsuz, gerçek veya hayal ürünü, mistik veya folklorik bir öyküye sahip olan veya ulusal tarihi olaylar ile özdeşleŐmiŐ ve onlara tanıklık eden ağaçlardır. Kùltürel anıt ağaçların;
  - Tarihi Anıt Ağaçlar:** Tarihi bir olaya veya Őahsiyete ait geçmiŐe tanıklık etmiŐ olan ağaçlar,
  - Mistik Anıt Ağaçlar:** Dini bir inanıŐla yöre halkı tarafından yüceltilmiŐ olan ağaçlar,
  - Folklorik Anıt Ağaçlar:** Halkın geçmiŐten gelen gelenek ve göreneklerinin dönemsel olarak da olsa civarında yaŐatıldıđı ya da yörede yaŐanan çok üzücü veya sevindirici bir olaya tanıklık ettiği için halk arasında özel bir yeri olan ağaçlar,olarak tanımlanmasına,
- Boyutsal Anıt Ağaçlar:** Buldukları yerde, yaş, boy, gövde ve tepe tacı gibi boyutsal özellikleri itibariyle kendi türünün alıŐılagelmiŐ ölçülerinin çok üzerindeki boyutlara ulaŐmıŐ, geçmiŐ ile günümüz, günümüz ile gelecek arasında köprü kurabilecek en az 100 yaŐında ve doğal ömre sahip olan ağaçlar olarak tanımlanmasına,
- Görsel Anıt Ağaçlar:** Doğal görünümünden esaslı Şekilde sapma gösteren çatal, Őamdan, kıvrık, yatay ve farklı gövde kaynaŐması gibi dikkat çekici görsel özelliklere sahip olan ağaçlar olarak tanımlanmasına,

B- ANIT AĞAÇLARIN TESPİT EDİLMESİNE DAİR HUSUSLAR

1. Boyutsal anıt ağaçların tespit edilmesi aşamasında türlerin yaş, gövde çapı, boy, tepe çapı, bulunduğu yer ve pozitif özelliklere bağlı değerlendirmelerin yapılmasına,
  - 1.1.Yaş: Anıt ağaçların yaşının ağacın gövdesinde, yerden 130 cm yükseklikte uygun teknikte alınacak artım kalemine bağlı olarak yapılacak yıllık yaş halkası sayımıyla belirlenmesine,
  - 1.2.Gövde Çapı:Yerden 130 cm yükseklikte gövde çevresi ölçüldükten sonra çıkan sonucun 3.14'e bölünmesi ile santimetre cinsinden değerin belirlenmesine,
  - 1.3.Boy: Metre cinsinden belirlenmesine,
  - 1.4.Tepe Çapı: Metre cinsinden belirlenmesine,
  - 1.5.Bulunduğu Yer: Ağacın bulunduğu alanın niteliğine göre belirlenmesine (Orman, meşcere, grup, küme, tek kırsal, tek kent içinde gibi)
  - 1.6.Pozitif Özellikler: Ağacın sahip olduğu yapısal özelliklerin bu kategoride değerlendirilmesine,
2. Bir ağacın kültürel anıt ağaç olarak tanımlanabilmesi için tarihi, mistik veya folklorik özelliklerden en az birine sahip olması gerekli olduğuna, kültürel özelliğin bulunmasının bir ağacı anıt ağaç olarak belirlemek için yeterli olacağına, bu durumda boyutsal özelliklere bağlı değerlendirme yapılmayacağına, ancak tespit fişinde ağacın boyutsal özelliklerinin belirtilmesine,
3. Bir ağacın görsel anıt ağaç olarak belirlenebilmesi için ağacın tanımda belirtilen yapısal özelliklerden birine sahip olması gerektiğine, görsel özelliğin bulunmasının bir ağacı anıt ağaç olarak belirlemek için yeterli olacağına, bu durumda boyutsal özelliklere bağlı değerlendirme yapılmayacağına, ancak tespit fişinde ağacın boyutsal özelliklerinin eksiksiz belirtilmesine,

C- ANIT AĞAÇLARIN SEÇİMİ

Kültürel "tarihi", "mistik" ve "folklorik" niteliği olan ağaçların türü, yaşı, boyu, gövde ve tepe çapı ne olursa olsun, doğrudan "anıt ağaç" olarak seçilmesine; kültürel niteliği olmayan ağaçların ise "boyutsal anıt ağaç" olarak seçilebilmeleri için, ağaca dair Şimdiki Anıtsal Değer (ŞAD) puanının hesaplanarak, Asgari Anıtsal Değer (AAD) ile mukayesesinin yapılmasına,

Şimdiki anıtsal değer (ŞAD): Boy+ Gövde çapı+ Tepe çapı+ Yaş+ Bulunduğu yer+ Pozitif özelliklere göre belirlenecek puanların toplanması ile elde edilen değer olup, puanlamada ağacın boyutsal verilerine karşılık gelen değer kullanılacağına, bu değerlerin ekte yer alan (Ek 4) "Anıt Ağaç Değerlendirme Tablosu" baz alınarak belirlenmesine,

Asgari Anıtsal Değerin (AAD), her ağaç ve ağaç formundaki çalı türleri için standart olarak belirlendiği tablo 1,2,3'de belirtilen değerlerin kullanılmasına, (Ek 1, 2 ve 3).

Bir ağacın boyutsal özelliklerine göre anıt ağaç olarak tespit edilebilmesi için Şimdiki Anıtsal Değerinin (ŞAD), bu ağacın ait olduğu takson için standart olarak belirlenmiş Asgari Anıtsal Değer (AAD) e, eşit veya bu değerden daha büyük olmasının zorunlu olduğuna,

D- ANIT AĞAÇLARIN KORUMA ALANLARININ BELİRLENMESİ

Anıt ağaçların koruma alanları, ağacın tepe tacının tamamını kapsayacak şekilde UTM 3° ED 50 projeksiyon ve datumunda koordinatlandırılarak belirlenmesine ve, koruma alanının ve uygun ölçekli kadastral paftaya işlenmesine, m² cinsinden büyüklüğünün hesaplanarak gösterilmesine, koordinat listesi ve uygun ölçekli kadastral paftaya işlenen koruma alanının ilgili Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu tarafından karar eki yapılmasına; anıt ağacın bulunduğu alana bağlı olarak koruma alanının tepe tacını tamamen kapsayacak şekilde belirlenmesine olanak sağlanmadığı durumlarda, yerinde yapılacak inceleme sonucunda, ağacın hayatiyetini koruyacak büyüklükte koruma alanının ilgili Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu üyeleri tarafından belirlenmesine; aynı alanda tepe çapı izdüşümü çakışan anıt ağaçlar için bütüncül koruma alanı belirlenebileceğine, bu iki durumda da koruma alanına esas koordinatların, UTM 3° ED 50 projeksiyon ve datumunda ölçekli krokide alansal olarak gösterilerek bu krokinin ve koordinat listesinin de Bölge Komisyonunca onaylanmasına,

Belirlenen koruma alanı içerisinde ağacın kök yapısını, beslenmesini olumsuz etkileyebilecek ve taban suyunun kök sistemine ulaşmasını engelleyecek türden zemin kaplaması, kazı ve inşai faaliyetlerin yapılmamasına; ağacın tepe, gövde ve kök yapılarına zarar verebilecek hiçbir faaliyete izin verilmemesine, bunların dışında koruma alanı içerisinde yapılmak istenen faaliyetlerin Bölge Komisyonları tarafından ağacın türü, bulunduğu alanın özelliği ve koruma alanı durumu kapsamında değerlendirilmesine;

E- ANIT AĞAÇLAR VE TESCİLLİ AĞAÇ TOPLULUKLARI İÇİN TANITIM LEVHALARI

Anıt ağaçlar ve daha önceden tescil edilmiş olan ağaç toplulukları için Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü tarafından tasarlanacak tabelaların standart olarak kullanılmasına,

F- 666 Sayılı Korunması Gerekli Tabiat Varlıklarından Anıt Ağaçların Tanıtımı ve Korunması İlke Kararının yürürlükten kaldırılmasına;

Toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

-Ekler

- 1-Türkiye'nin Birinci Sınıf Orman Ağacı Türleri ile Meyve Ağacı Türleri
- 2- Türkiye'nin İkinci Sınıf Orman Ağacı Türleri ile Meyve Ağacı Türleri
- 3- Türkiye'nin Üçüncü Sınıf Orman Ağacı Türleri ile Meyve Ağacı Türleri
- 4- Anıt Ağaç Değerlendirme Tablosu
- 5-Kaynakça

Ek 1: Birinci Sınıf Orman ve Meyve Ağacı Türleri (Ortalama Boy 25 m.'den büyük)

TÜRLER	AAD
İğne Yapraklılar	
Kızılçam (<i>Pinus brutia</i>)	18
Karaçam (<i>Pinus nigra</i>)	21
Sarıçam (<i>Pinus sylvestris</i>)	21
Toros sediri (<i>Cedrus libani</i>)	30
Kafkas göknarı (<i>Abies nordmanniana</i> subsp. <i>nordmanniana</i>)	13
Uludağ göknarı (<i>Abies nordmanniana</i> subsp. <i>borrmuelleriana</i>)	13
Kazdağ göknarı (<i>Abies nordmanniana</i> subsp. <i>equi-trojani</i>)	13
Toros göknarı (<i>Abies cilicica</i> subsp. <i>cilicica</i>)	13
Himalaya sediri (<i>Cedrus deodara</i>)	26
Atlas sediri (<i>Cedrus atlantica</i>)	26
Ladin (<i>Picea orientalis</i>)	28
Geniş Yapraklılar	
Kestane (<i>Castanea sativa</i>)	21
Kayın (<i>Fagus orientalis</i>)	15
Saplı meşe (<i>Quercus robur</i>)	27
Sapsız meşe (<i>Quercus petraea</i>)	24
Macar meşesi (<i>Quercus frainetto</i>)	18
Kasnak meşesi (<i>Quercus vulcanica</i>)	21
Istiranca meşesi (<i>Quercus hartwissiana</i>)	21
Saçlı meşe (<i>Quercus cerris</i>)	24
Doğu çınarı (<i>Platanus orientalis</i>)	39
Dağ karaağacı (<i>Ulmus glabra</i>)	18
Ceviz (<i>Juglans regia</i>)	30
Yalankoz (<i>Pterocarya pterocarpa</i>)	21
Yaz ıhlamuru (<i>Tilia platyphyllos</i>)	18
Dişbudak (<i>Fraxinus excelsior</i>)	12
Sivri dişbudak (<i>Fraxinus angustifolia</i>)	12
Londra çınarı (<i>Platanus x acerifolia</i>)	39
Batı çınarı (<i>Platanus occidentalis</i>)	39

Tablo 2: İkinci Sınıf Orman ve Meyve Ağacı Türleri (Ortalama Boy 11-25 m.)

TÜRLER	AAD
İğne Yapraklılar	
Fıstık çamı (<i>Pinus pinea</i>)	39
Halep çamı (<i>Pinus halepensis</i>)	34
Servi (<i>Cupressus sempervirens</i>)	38
Boz ardıç (<i>Juniperus excelsa</i>)	37
Kokar ardıç (<i>Juniperus foetidissima</i>)	42
Porsuk (<i>Taxus baccata</i>)	40
Geniş Yapraklılar	
Ova karaağacı (<i>Ulmus minor</i>)	40
Felamur (<i>Tilia rubra</i> DC. subsp. <i>caucasica</i>)	41
Günlük ağacı (<i>Liquidambar orientalis</i>)	32
Çitlenbik (<i>Celtis australis</i>)	47
Gürgen (<i>Carpinus betulus</i>)	46
Firek (<i>Ostrya carpinifolia</i> Scop.)	34
Türk fıncığı (<i>Corylus colurna</i>)	36
Tüylü meşe (<i>Quercus pubescens</i>)	37
Palamut meşesi (<i>Quercus ithaburensis</i>)	45
Lübnan meşesi (<i>Quercus libani</i>)	37
Pırnal meşesi (<i>Quercus ilex</i>)	22
Kafkas akçaağacı (<i>Acer trautvetteri</i>)	32
Çınar akçaağacı (<i>Acer platanoides</i>)	38
Beşparmak akçaağacı (<i>Acer cappadocicum</i>)	30
Ova akçaağacı (<i>Acer campestre</i>)	19
Zeytin (<i>Olea europaea</i>)	42
Akdut (<i>Morus alba</i>)	27
Karadut (<i>Morus nigra</i>)	27
Manolya (<i>Magnolia grandiflora</i>)	40
Sakız ağacı (<i>Pistacia lentiscus</i>)	46
At kestanesi (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	44
Gümüşi ihlamur (<i>Tilia tomentosa</i>)	48

Tablo 3: Üçüncü Sınıf Orman ve Meyve Ağacı Türleri (Ortalama Boy 5-10 m.)

TÜRLER	AAD
İğne Yapraklılar	
Finike ardıcı (<i>Juniperus phoenicea</i>)	28
Katran ardıcı (<i>Juniperus oxycedrus</i>)	28
Geniş Yapraklılar	
İstiric (<i>Carpinus orientalis</i>)	41
Kara meşe (<i>Quercus brantii</i>)	54
Makedonya meşesi (<i>Quercus trojana</i>)	54
Kermes meşesi (<i>Quercus coccifera</i>)	44
Taraklık akçaağacı (<i>Acer hyrcanum</i>)	38
Tatar akçaağacı (<i>Acer tataricum</i>)	38
Fransız akçaağacı (<i>Acer monspessulanum</i>)	38
Menengiç (<i>Pistacia terebinthus</i>)	64
Çiçekli dişbudak (<i>Fraxinus omus</i>)	64
Huş ağacı (<i>Betula pendula Roth.</i>)	51
Tüylü huş (<i>Betula litwinowii</i>)	41
Kızılağaç yapraklı huş (<i>Betula medwediewii</i>)	28
Keçi boynuzu (<i>Ceratonia siliqua</i>)	61
Erguvan (<i>Cercis siliquastrum</i>)	64
Ahlat (<i>Pyrus elaeagnifolia</i>)	64
Şimşir (<i>Buxus sempervirens</i>)	42

Tablo 4: Anıt Ağaç Değerlendirme Tablosu

ÖGELER	VERİLECEK EN BÜYÜK PUAN	DEĞERLENDİRME BASAMAKLARI	SINIFLARINA GÖRE AĞAÇLARA VERİLECEK PUANLAR			VERİLEN PUAN
			I. SINIF	II. SINIF	III.SINIF	
Boy (m)	20	5,0-7,5	0	0	10	
		8,0-10,0	0	0		
		10,5-15,0	0	6		
		15,5-20,0	0	13		
		20,5-25,0	0			
		25,5-30,0	3			
		30,5-35,0	6			
		35,5-40,0	9			
		40,5-45,0	12			
45,5-50,0	16					
> 50,0 m	20					
Gövde Çapı (cm)	30	< 50	0	0	10	
		50-74	0	6	20	
		75-99	0	12		
		100-124	3	18		
		125-149	6	24		
		150-174	9			
		175-199	12			
		200-224	15			
		225-249	18			
		250-274	22			
275-299	26					
≥ 300	30					
Tepe çapı (m)	10	< 5,0		0	3	
		5,0-9,5		2	6	
		10,0-14,5		4		
		15,0-19,5		7	10	
		≥20		10		
Tahmini Yaş (yıl)	30	100-200		3		
		201-300		6		
		301-400		9		
		401-500		12		
		501-600		15		
		601-700		18		
		701-800		21		
		801-900		24		
901-1000		27				
>1000		30				
Bulunduğu Yer	10	Ormanda [ağaçlık çağındaki bir toplum içinde ve bulunduğu alan meşpereden (1 hektardan) büyük]		2		
		Meşperede (kırsal-kentsel alanda)		10		
		Grupta (kırsal-kentsel alanda)		9		
		Kümede (kırsal-kentsel alanda)		8		
		Tek (kırsal alanda)		4		
Tek (kent içinde)		6				

Diğer Pozitif Özellikleri	10	Ağaç için zorunlu yeşilme ortam faktörlerinin korunması mümkün	10	
		Sağlıklı	6	
		En az bir amtsal özelliği (boyu, çapı, yaşı gibi) bakımından dünyada veya Türkiye'de sayılı bir ağaç olması	9	
		Özellikli (doğal halinin dışında kabuk, yaprak veya kozalak, dallanma, çatallanma gövde şekillenmesi vb.	3	
		Hiçbiri	0	

-Kaynak:

1-TS 13137 Anıt Ağaç Envanter, Seçim Kuralları ve İşaretleme Mart 2005.

2- Genç, M., Güner, Ş.T., Göller Bölgesinin Anıt Ağaçları, Isparta Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü Yayını, (2003) Isparta.

3- Genç, M. 2003 : Anıt Ağaç ve Ağaç Toplulukları Tespiti ve Tescili Eylem Planı. 04.02.2003 tarihinde TC Orman Bakanlığına sunulan kişisel rapor.